

BIYOGAZ ÜRETİM SİSTEMLERİ VE BİLEŞENLERİ

Prof. Dr. Ahmet KARADAĞ
Bartın Üniversitesi

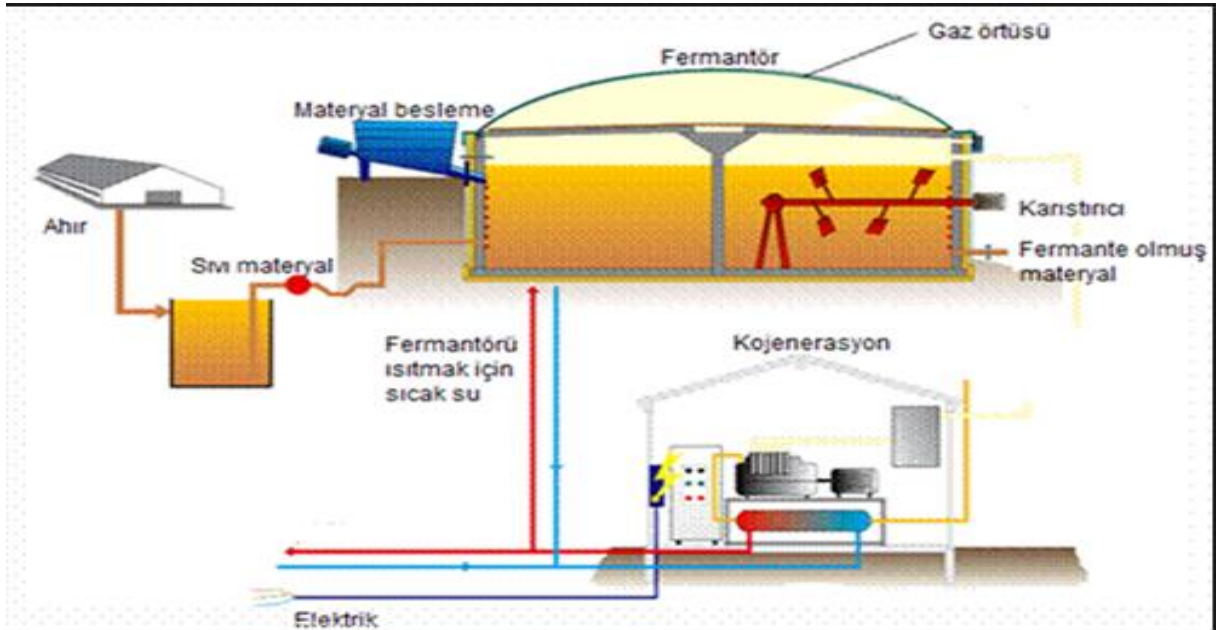
Sunum Akışı

- Biyogaz üretiminde kullanılan sistemler
- Biyogaz üretim sistemlerinin bileşenleri
- Reaktörlerin sahip olduğu özellikler
- Küçük kapasiteli reaktörler
- Biyogaz tesislerinde kullanılan fermantörler

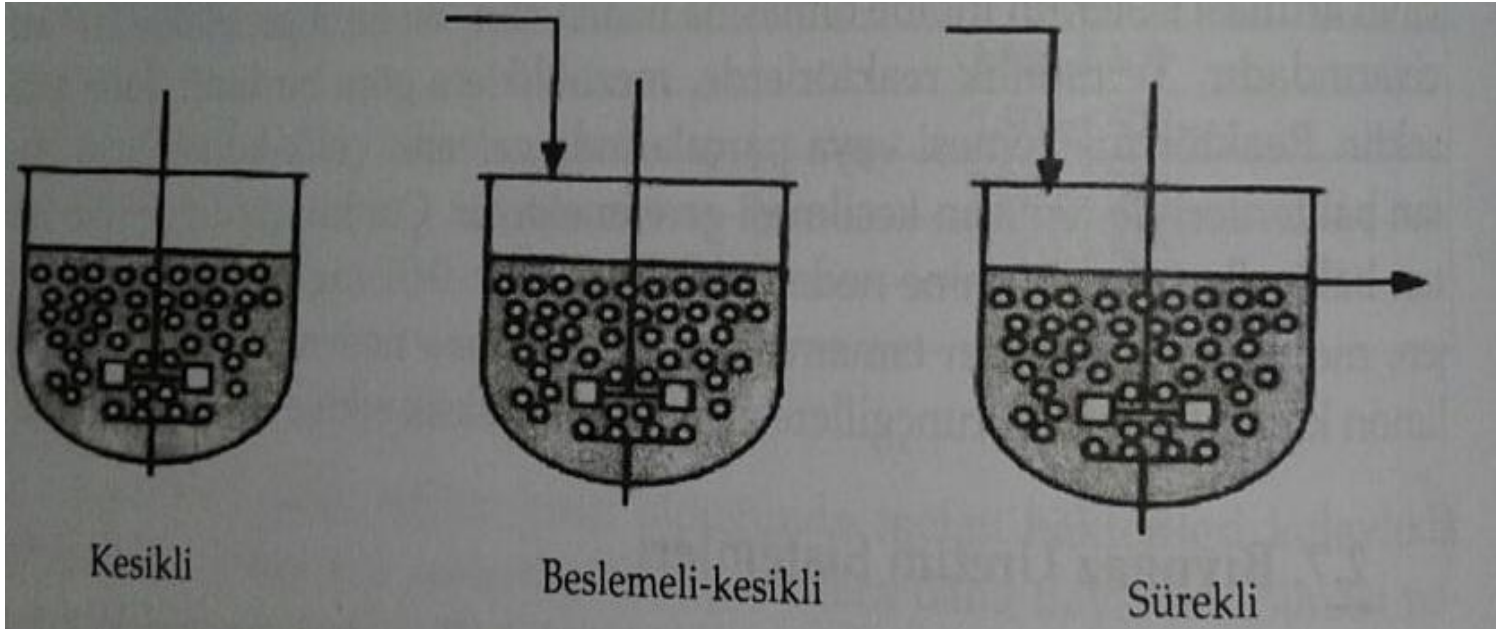
Biyogaz Üretim Sistemleri

- Biyogaz teknolojisi büyük oranda kesin kuralları olmayan, tesisin kurulacağı yerin, ülkenin,işletmenin özel koşullarına göre farklılıklar olması gereken bir uygulamadır.

Biyogaz Üretiminde Kullanılan Sistemler

- Kesikli Fermantasyon
- Beslenmeli-Kesikli Fermantasyon
- Sürekli Fermantasyon

Kesikli (Batch) Fermantasyon

- Tesisin fermantörü (üretim tankı) hayvansal ve/veya bitkisel atıklar ile doldurulmakta ve alıkoyma-bekletme süresi kadar bekletilerek biyogazın oluşumu tamamlanmaktadır.
- Kullanılan organik maddeye ve sistem sıcaklığına bağlı olarak bekleme süresi değişmektedir.
- Bu süre sonunda tesisin fermantörü (reaktörü) tamamen boşaltılmakta ve yeniden doldurulmaktadır.

Beslemeli-Kesikli Fermantasyon

- Bu sistemde fermantör başlangıçta belirli oranda organik madde ile doldurulmakta ve geri kalan hacim fermantasyon süresine bölünerek günlük miktarlarla tamamlanmaktadır.
- Belirli fermantasyon süresi sonunda fermantör tamamen boşaltılarak yeniden doldurulmaktadır.

Sürekli Fermantasyon

- Bu fermantasyon biçiminde fermantörden gaz çıkışı başladığında günlük olarak besleme yapılır.
- Sisteme aktarılan karışım kadar gazı alınmış çökelti sistemden dışarıya alınır.
- Organik madde fermantöre her gün belirli miktarlarda verilmekte, alıkoyma süresi kadar bekletilmekte ve aynı oranlarda fermente olmuş materyal günlük olarak fermantörden alınmaktadır.
- Böylece günlük beslemelerle sürekli biyogaz üretimi sağlanmaktadır.

BIYOGAZ ÜRETİM SİSTEMLERİNİN BİLEŞENLERİ

- Fermantasyon tankı
- Gaz deposu
- Organik madde deposu
- Hammadde depolama tankı
- Gaz boruları/valfleri ve bağlantı elemanları
- Isıtma sistemleri
- Pompalar
- Karıştırıcılar
- Isı transfer elemanları
- Ayırma ve süzme elemanları

FERMANTASYON TANKI

- Reaktör,gübrenin fermantasyona uğratılarak biyogaz üretildiği ana bölümdür.
- Genelde silindir şeklinde yapılan fermentör gerektiğinde üstü plastik örtü kaplı havuzlar şeklinde yapılabilir.

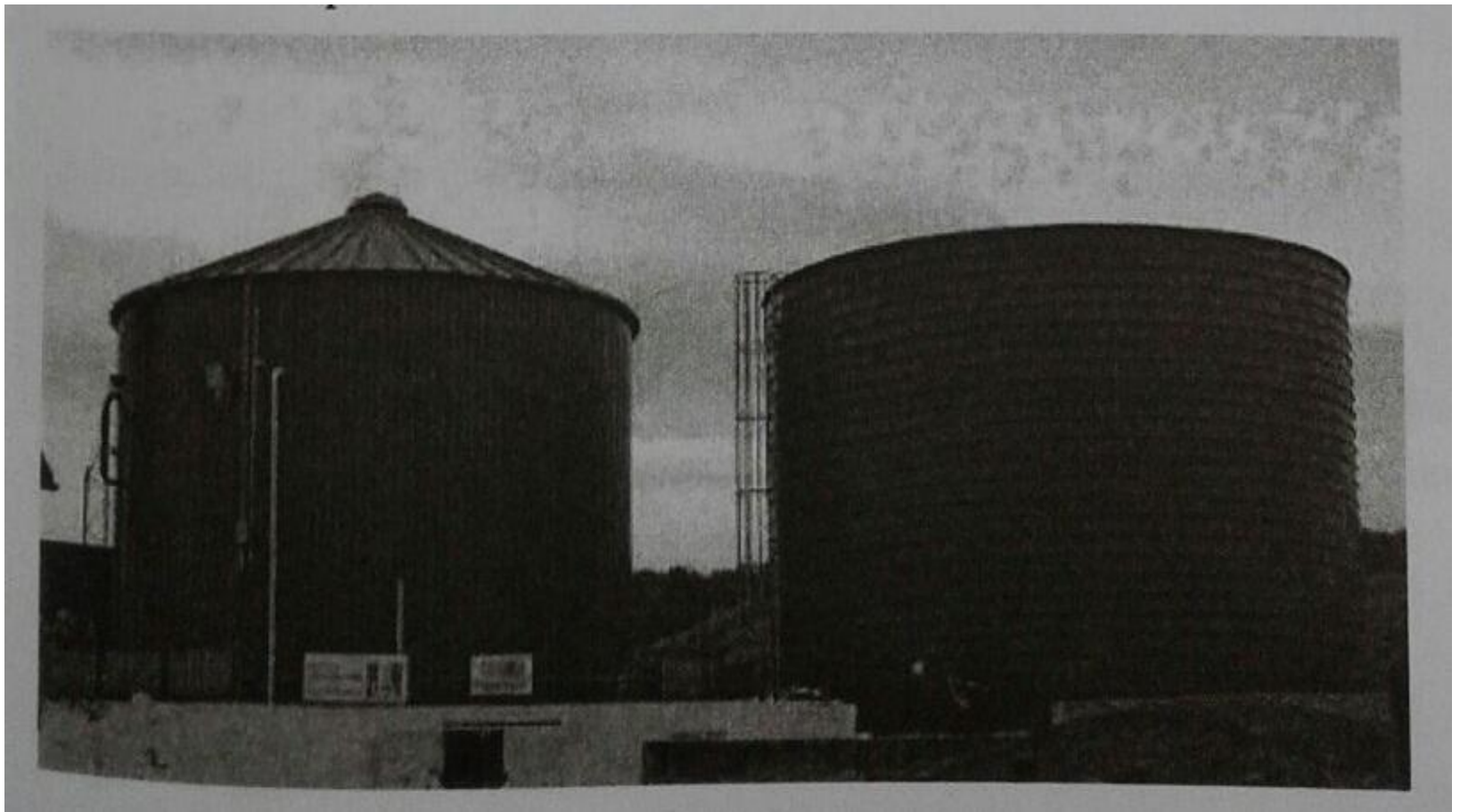

Reaktörlerin Sahip Olduğu Özellikler

- Tank duvarları gaz ve sıvı sızdırmaz olmalıdır.
- Tank tümüyle statik yüke karşı dayanıklı olmalıdır.
- Isı yalıtımı iklim koşullarına göre yeterli düzeyde olmalıdır.
- Tank elemanları korozyona dayanıklı olmalıdır.
- Tank dolun ve boşaltım emniyetine sahip ve gerektiğinde tümü ile boşaltılabilir olmalıdır.
- Tank konstrüksiyonu, bakım ve onarım işlemlerinin kolaylıkla yapabilmesine olanak sağlamalıdır.

Fermantasyon Tank Malzemeleri

- Beton
- Tuđla
- elik
- Sac
- Fiber glas
- Polyester
- Krom-Nikel
- Alaşımlı elik sa

- Statik emniyet ve biyogaz üretimindeki hidrolik koşullara uygunluk açısından yumurta biçimli fermantasyon tankı konstrüksiyonları en iyi sonuçlar vermektedir.
- Ancak böylesi tankın yapım masrafının fazla oluşu pratikte uygulanabilirliği sınırlanmaktadır.
- Bu bakımdan uygulamada yatay ve dikey silindirik tanklar ile kanal tipi tanklar yaygındır.
- Basit tesislerde ise kübik biçimli tanklar uygulanmaktadır.

Biyogaz tesislerinde kullanılan fermentörleri iki grupta incelemek mümkündür.

- Yaş Fermentörler
- Kuru Fermentörler

Yaş Fermentörler

- Kuru madde içeriği %15'ten daha düşük olan organik materyallerin anaerobik koşullar altında biyokimyasal fermantasyonunun gerçekleştiği fermentörlerdir.

Kuru Fermentörler

- Kuru madde içeriği %15'ten fazla olan organik materyallerin anaerobik koşullar altında biyokimyasal fermantasyonunun gerçekteđi fermentörlerdir.
- Bu hammadde hazırlığı,atığın parçalanması ve elenmesi ile sağlanır.
- Daha sonra 40 mm'den küçük parçalar fermantasyon sıcaklığına çıkarılır ve özel şartlandırıcı da nem oranı istenilen seviyeye yükseltilir.

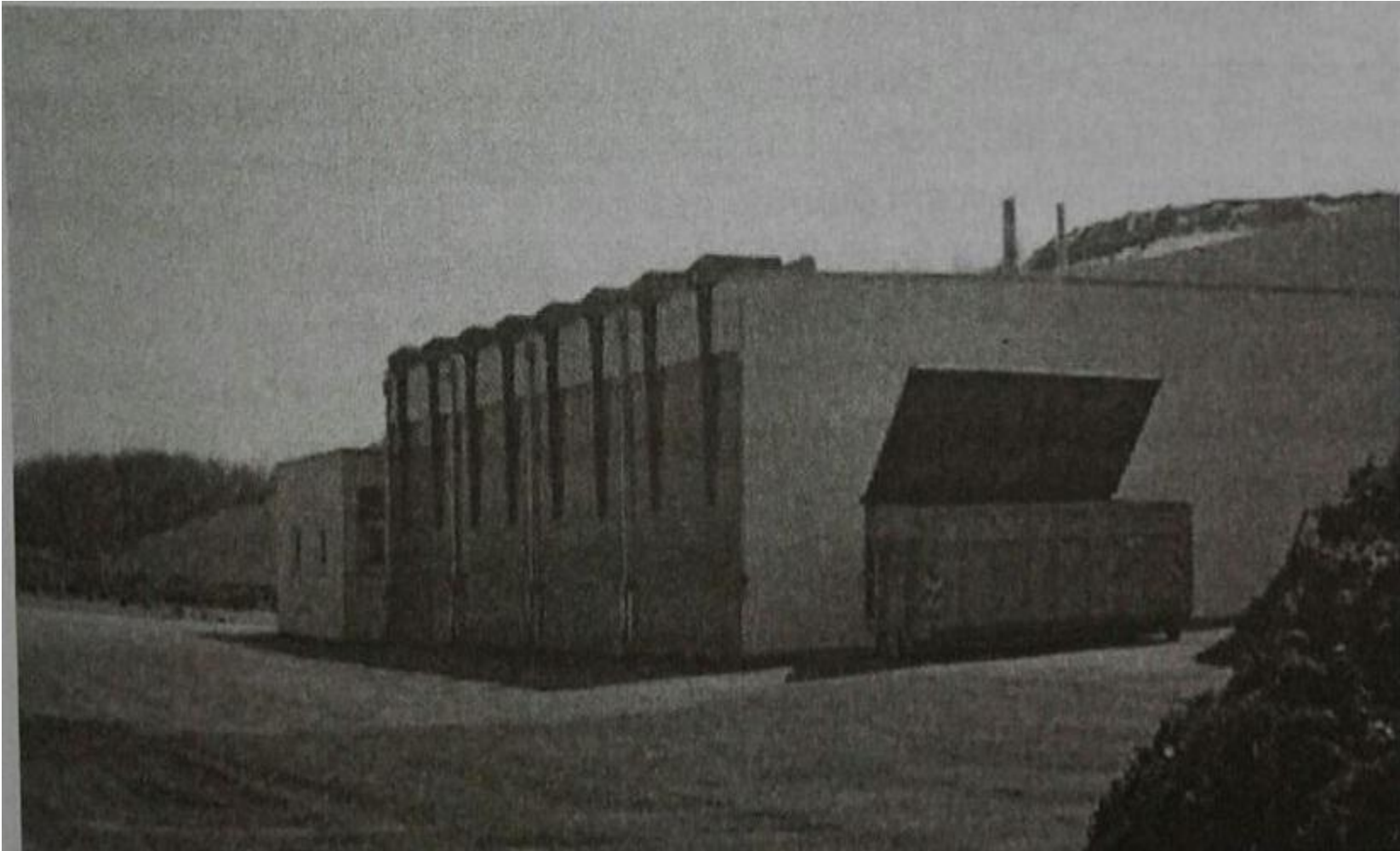

Kuru Fermentörler

- Bir sonraki aşama, tek aşamalı reaktörde termofilik fermantasyondur. (Bekleme süresi 15-30 gün)
- Hammadde fermentörün üst yüzeyinden sürekli olarak yüklenir. Biyogaz materyali yavaşça aşağı doğru süzülerek nerdeyse piston akımlı bir şekilde akar.
- Biyogaz materyali reaktör içerisine yüklenirken aynı zamanda sirkülasyon suyunun püskürtülmesi yoluyla nemlendirilir.

Reaktör modellerini iki grupta altında toplamak mümkündür

- Küçük kapasiteli reaktörler
- Büyük kapasiteli reaktörler

Küçük Kapasiteli Reaktörler

- Dünya'da kullanılan yoğun olarak kullanılan beş tür reaktör vardır.
- Yüzer çatılı Hindistan tipi
- Sabit çatı Çin tipi
- Hareketli kubbe tipi
- Torba tipi
- Balon tipi

Küçük Kapasiteli Reaktörler

- Çin ve Hindistan tipi modeller yoğun kullanılan tiplerdir.
- Son zamanlarda maliyetin düşüklüğünden dolayı bazı ülkelerde torba tipi modelinin popülaritesi hızla artmaktadır.
- Besin giriş ve çıkışını sağlayan giriş çıkış boruları,dik açıyla reaktör içine doğru düz bir şekilde uzatılır.

Küçük Kapasiteli Reaktörler

- Sıvı besi maddesi için boru çapı 10-15 cm olmalıdır.
- Lifli substratlar için bu değer 20-30 cm civarındadır.
- Giriş çıkış boruları çoğunlukla plastik veya beton malzemelerden yapılmaktadır.
- Pozisyonları serbest, erişebilir konumda ve düzlükte olmalıdır.

Küçük Kapasiteli Reaktörler

- Borular reaktör duvarında en düşük çamur seviyesinin altında bir noktada olmalıdır.
- Gaz deposuna doğru olmamasına dikkat edilmelidir.
- Bu bağlantı noktaları harç ile kuvvetlendirilmeli, çatlamlar ve delikler engellenmelidir.

Yüzer Çatılı Hindistan Tipi Reaktörler

- Bu tip reaktörler esas olarak çürüme ve gaz toplama bölümü olarak iki kısımdan oluşurlar.
- Reaktör yer altına yerleştirilir.
- Böylece reaktördeki ısı değişiminin meteorolojik şartlardan minimum etkilenmesi sağlanır.
- Reaktörün tabanı ve duvarları briket veya betonarme malzemelerden yapılabilir.
- Besleme atığının yapısına bağlı olarak derinliği 3.5-6 m arası, çapı ise 1.3-6 m arasında değişir. Çoğu reaktörlerde gaz üretim kapasitesi günde 6 ila 8 m³ dür.

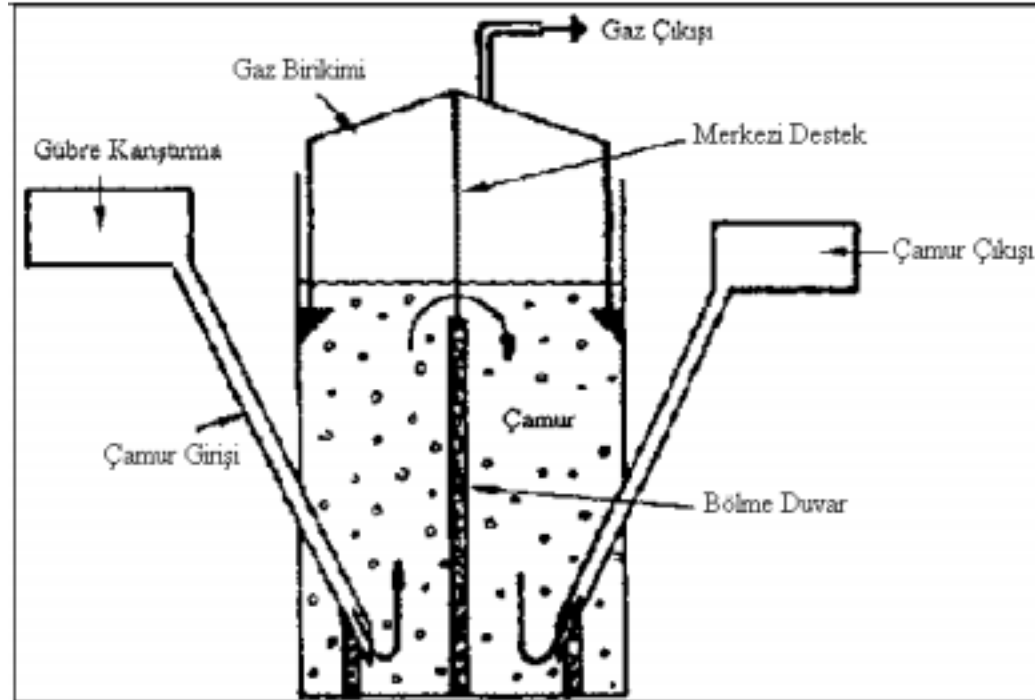

Yüzer Çatılı Hindistan Tipi Reaktörler

- Gaz toplama bölümünün malzemesi genelde yumuşak demirdir.
- Korozyon probleminden dolayı polietilen ve fiberglastan malzemelerde kullanılmaktadır.
- Çatılar korozyona dayanıklı demir destekli fiberglas veya plastik destekli ham demirden yapılabilir.
- Genelde çatılar demir destekli fiberglas plastiklerden yapılmaktadır.

Bu tür reaktörler de genelde besi maddesi olarak sığır gübresi kullanılmaktadır.

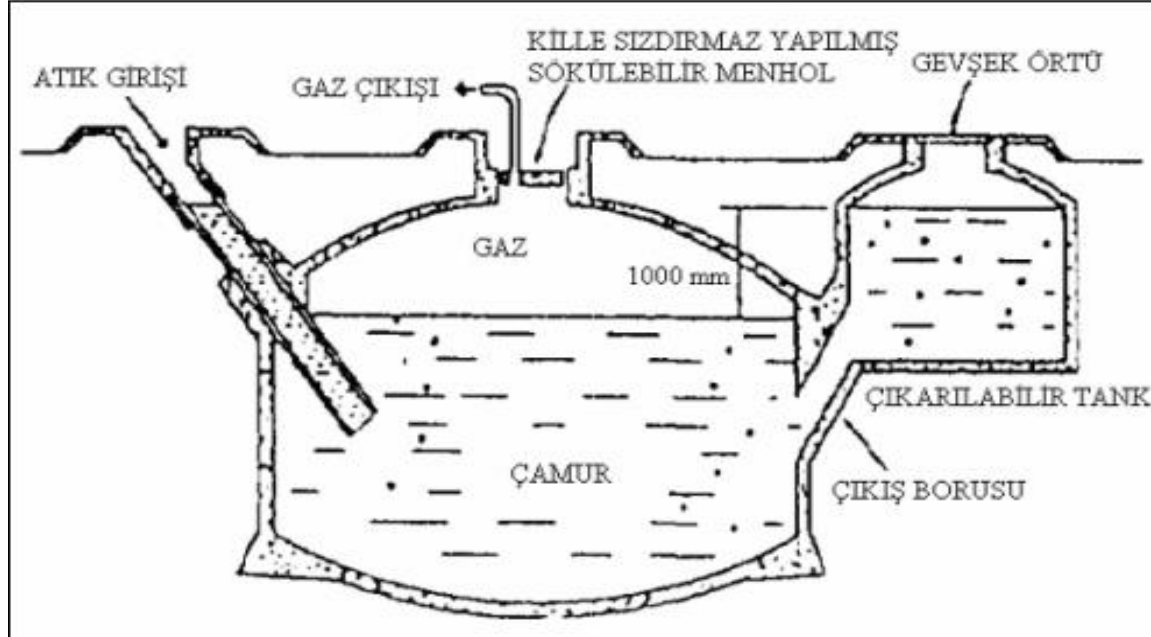
Su sümbülü gibi maddelerde gübre içine karıştırılarak kullanılabilir.

Sabit Kubbeli Çin Tipi Reaktörler

- Bu tip reaktörler briket, taş veya betondan yapılmış gaz sızdırmaz odadan ibarettirler.
- Reaktörler, dikdörtgen, silindirik, küresel ve elips şeklinde toprağa gömülü olarak inşa edilir.
- Reaktörlerin tepesi kubbe şeklindedir. Yükselen basınçla kubbenin altında gaz birikmesi sağlanır.
- Çatı hava sızdırmaz olmalıdır.
- Bu sistemlerde sızdırmazlık önemli bir problemdir.

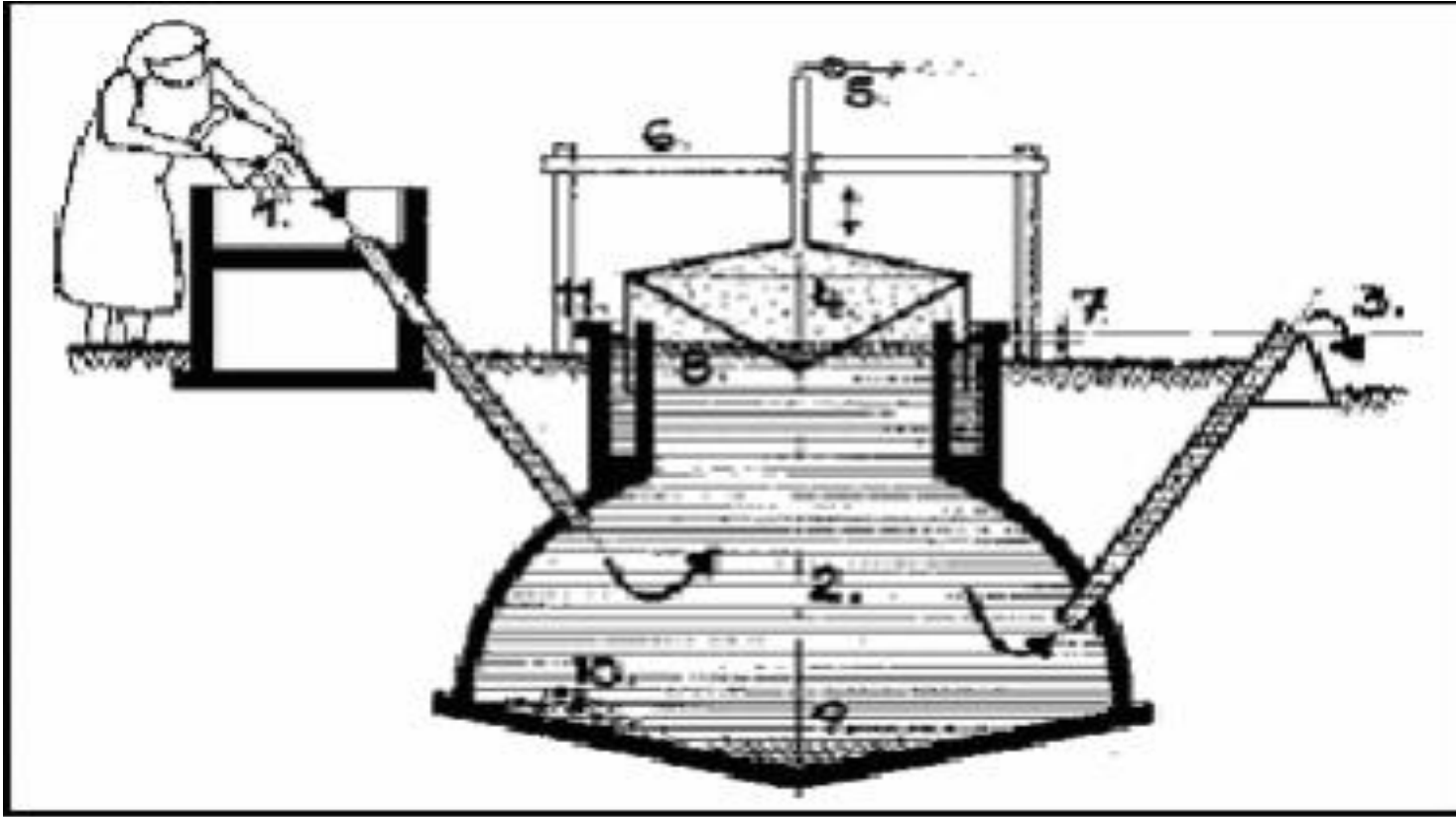
Sabit Kubbeli Çin Tipi Reaktörler

Hareketli Kubbeli Reaktörler

- Bu tip reaktörler, 1950'ler de Hindistan' da kullanılmaya başlanan sabit kubbeli reaktörlerin geliştirilmiş tasarımlarıdır.
- Gazın biriktiği kubbenin hareketli oluşu basıncın kontrolünü sağladığından, bu sistemlerin verimleri sabit kubbelilere göre daha yüksektir.
- Bu tür reaktörler çürüme bölümü ile gaz toplama bölümünden oluşmaktadırlar.
- Gaz toplama bölümü su içinde hareket halindedir.
- Gaz oluştuğça gaz toplama bölümü yukarı doğru hareket eder.
- Gaz tüketildikçe bölüm aşağı doğru iner.

- Bu tür reaktörlerin boyutları küçük kapasiteler için 5-15 m³ arasında değişir.
- Sanayi tipi tesislerde ise 20-100 m³ arasında değişmektedir.
- Bu tür reaktörlerde ana besin maddesi sığır gübresidir.
- Sığır gübresi ile birlikte su sümbülü de besi maddesi olarak kullanılmaktadır

(1: Çamur karıştırma ve çamur girişi, 2: Reaktör, 3: Çürümüş çamur çıkışı, 4: Gaz depolama bölümü, 5: Vanalı gaz çıkış borusu, 6: Gaz hücresi destek yapısı, 7: Gaz basıncındaki fark, 8: Yüzebilir atıklar, 9: Çamur birikintisi, 10: Tas, kum birikintisi, 11: Yag filmlı su ceketı)

Torba Tipi Reaktörler

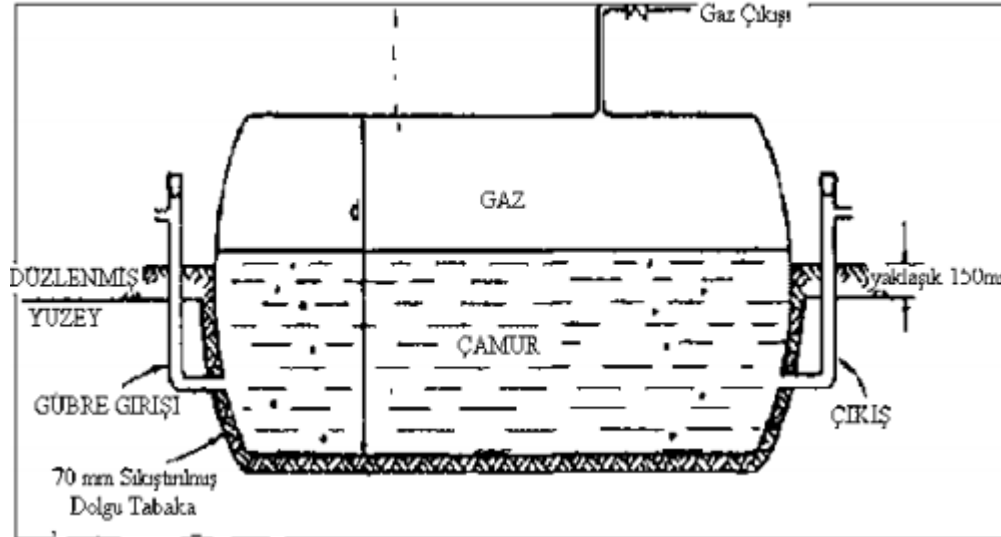
- Bu tip reaktörler 1960'lar da Tayvan'da geliştirilmiştir.
- Ülkedeki inşaat malzemeleri ve işçiliğin maliyetli oluşu nedeniyle, daha ucuz olan PVC, plastik gibi sızdırmaz malzemeler kullanılarak bu maliyet aşılmaya çalışılmıştır.
- Bu tür reaktörler oldukça hafiftir.
- 50 m³ membran reaktörlerin ağırlığı 270 kg'dır

- Bu tür reaktörler, biyogazın ayrı olarak depolandığı, piston akımlı bir reaktör (karıştırmasız) gibi hareket eder.

Kolay inşa edilebildiğinden dolayı Çin’de bu reaktörlerin birim m³ bedeli 25 ila 30 dolar arasında değişmektedir.

Ayrıca Kore, Tayvan ve Fiji’de yaygın olarak kullanılan reaktörlerden biridir

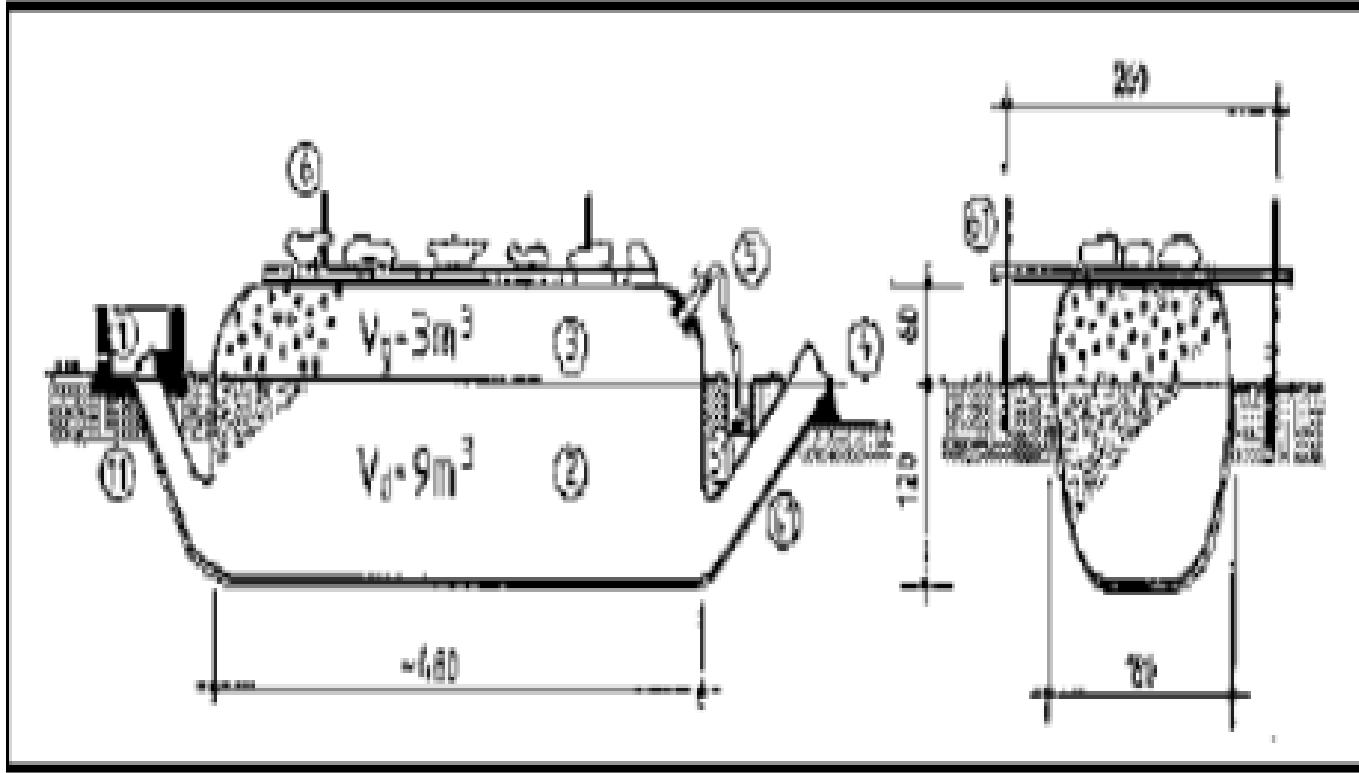

Balon Tipi Reaktörler

- Balon tipi reaktörler plastik veya lastik karışımı malzemelerden yapılmaktadır. Gaz reaktörün üst kısmında depolanır.
- Giriş ve çıkış balonun yüzeyine direk bağlıdır.
- Gaz balon yüzeyinde birikmeye başladığında yerleşmeye başlar ve gaz basıncı artar.
- Reaktörde gaz dolduğu zaman tesis sabit çatılı reaktör gibi çalışır.
- Balon şişirilmemelidir.
- Çok elastik değildir.

Balon Tipi Reaktörler

- Bu yüzden aşırı basınç oluşumunda reaktör malzemesi zarar görebilir. Bunun için emniyet vanası kullanmak gerekmektedir.
- Fermantasyon çamuru balon yüzeyinin hareketi ile hafifçe sallanabilir. Bu işlem çürüme için çok uygundur.
- Balon malzemesi güneş ışığına karşı dayanıklı olmalıdır.
- Faydalı kullanım ömrü 2-5 yıldır.
- Maliyetleri oldukça düşüktür

(1: Karıştırma haznesi, 1.1: Doldurma Borusu, 2: Reaktör, 3: Gaz Depolayıcı, 4: Çamur Depolama, 4.1: Çıkış Borusu, 5: Gaz Borusu, 5.1: Su Tutucu, 6: Ağır Yük, 6.1: Destek Çerçeve)

A yellow sticky note is pinned to a white surface with a red pushpin. The note is slightly tilted and has the word 'Teşekkürler!' written on it in a bold, dark blue font. The entire scene is framed by a circular border with a distressed, greyish-green texture.

Teşekkürler!